

Parsningsalgoritmer

OH-serie: Dependensparsning

<http://stp.lingfil.uu.se/~matsd/uv/uv09/pa/>

UPPSALA
UNIVERSITET

Mats Dahllöf
Institutionen för lingvistik och filologi
Maj 2009

1

Dependensgraf

Givet en mängd etiketter, L , är en dependensgraf $D = (W, A)$, där

- $W = w_0 \dots w_{n-1}$ (sekvens av förekomster)
- $w_i < w_j$ om $i < j$ (linjär ordning)
- A är en mängd av etiketterade bågar (w_i, l, w_j) , där $w_i, w_j \in W$ och $l \in L$.
 w_i är huvud till w_j , säger vi.
- Om $i \neq j$, så $w_i \neq w_j$ (p.g.a. förekomstkravet). Nivre (2008) använder heltal direkt som noder.

3

Riktad väg

Givet en dependensgraf $D = (W, A)$

och två noder a och b ($a \in W$ och $b \in W$)

så utgör en riktad väg mellan a och b en icke-tom delmängd av bågar $\{(a, l_1, w_{i_1}), (w_{i_1}, l_2, w_{i_2}), \dots, (w_{i_{k-1}}, l_k, w_{i_k})\} \subseteq A$, sådan att $w_{i_k} = b$.

Alltså, för specialfall...

Vid kortast tänkbara väg: $\{(a, l_1, b)\} \subseteq A$.

Vid näst kortast tänkbara väg: $\{(a, l_1, w_{i_1}), (w_{i_1}, l_2, b)\} \subseteq A$.

Vid tre snäpp: $\{(a, l_1, w_{i_1}), (w_{i_1}, l_2, w_{i_2}), (w_{i_2}, l_3, b)\} \subseteq A$.

5

Projektivitet

Projektivitet innebär att varje delträd utgör en kontinuerlig delsträng.

Ett dependensträd $D = (W, A)$ är projektivt om det gäller generellt för alla bågar $(w_i, l, w_j) \in A$ att

- OM vi har en nod: $w_k \in W$
som ligger under bågen, d.v.s. $i < k < j$ eller $j < k < i$
- SÅ finns det en riktad väg från (huvudet) w_i till w_k .

7

Dependensanalys (repetition)

- Dependenser: relationer mellan två ord, ett överordnat (huvud) och ett underordnat (dependent).
- Dependenserna kan vara etiketterade (ofta med funktionella begrepp från traditionell grammatik).
- Satslösning ger trädstrukturer med ordförekomster som noder. Inga frasnoder, alltså.
- Fraser ges indirekt genom de delträd som har ett visst ord som rotnod.

2

Vänster- eller högerbåge?

- Dependensrelationernas riktning: huvud till dependent.
- **Vänsterbåge** (linjärt sett):
Om $(w_i, l, w_j) \in A$ och $w_j < w_i$,
så är huvudet till höger och bågen löper åt vänster.
- **Högerbåge** (linjärt sett):
Om $(w_i, l, w_j) \in A$ och $w_i < w_j$,
så är huvudet till vänster och bågen löper åt höger.

4

Välformade dependensträd

En dependensgraf $D = (W, A)$ är ett välformat träd om

- Det finns en rot $r \in W$, sådan att det inte finns någon $(w_i, l, r) \in A$.
- Det precis en riktad väg mellan (roten) r och varje annan nod.

6

En typ av grammatik

Låt oss tänka oss att vi har en grammatik som ger oss satser av typerna $T \stackrel{\leftarrow}{\Leftarrow} U$ och $T \stackrel{\rightarrow}{\Rightarrow} U$ som vi tolkar så här:

- $T \stackrel{\leftarrow}{\Leftarrow} U$: Det är tillåtet med $(w_j, l, w_i) \in A$ då $i < j$ (vänsterbåge) och w_j och w_i är förekomster av symbolerna T resp. U .
(Underordnad före överordnad, typ *Hon ser...*)
- $T \stackrel{\rightarrow}{\Rightarrow} U$: Det är tillåtet med $(w_i, l, w_j) \in A$ då $i < j$ (högerbåge) och w_i och w_j är förekomster av symbolerna T resp. U .
(Överordnad före underordnad, typ *... ser honom.*)

8

(d) Högerbågesreduktion

- Från: $(s_1 \dots s_l s_0, w_1 \dots w_{l-1}, A)$.
- Till: $(s_1 \dots s_l, w_1 \dots w_{l-1}, A \cup \{(s_l, l, s_0)\})$.
(s_0 "otillgängligt" därefter, p.g.a. projektiviteten.)
- Villkor:
  - Minst två noder på stacken (som synes) och
  - $T : U : RA : l$ enligt grammatiken, där T och U är typerna för förekomsterna s_l respektive s_0 .

17

Orakel

- Ett orakel är en funktion från konfigurationer till transitioner.
- Ett orakel kan alltså göra att vi kan tillämpa ett transitionssystem på ett deterministiskt sätt.
- Metafor: Oraklet sitter inne med mer grammatikkunskaper än transitionssystemet.

19

Systemets egenskaper

- Detta system blir icke-deterministiskt. (Varför?)
- Detta system kan ge alla projektiva dependensträd, om vi struntar i grammatikvillkoren och etiketter. (Det är *fullständigt* m.a.p. den klassen av strukturer.)
- Detta system kan bara ge projektiva dependensträd. (Det är *sunt* m.a.p. den klassen av strukturer.)

18

Orakel

- Givet ett projektivt dependensträd kan vi, om vi antar att "arc-standard"-systemet producerat det, rekonstruera vilka konfigurationer och transitioner som lett fram till trädet.
- Givet en korpus av sådana träd kan vi ta fram en samling av "korrekta" konfiguration-transitions-par.
- Med sådana data kan vi konstruera orakel med hjälp av maskininlärning. (Och vi kan utvärdera dem med testdata av samma typ.)
- Detta ger en robust "grammatikfri" ingång till parsning (se Nivres artiklar).

20